

УДК 327:316.324.8 (045)

Ю.В. Харченко

КОЛІЗІЇ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ В ДІАЛОЗІ СХІД-ЗАХІД (ПОСТНЕКЛАСИЧНИЙ ПІДХІД)

Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

Метою дослідження є постнекласичний підхід до аналізу політичного дискурсу в діалозі між Заходом та Сходом. У статті визначено вплив політичної комунікації на політичну поведінку, прийняття політичних рішень та регулювання політичних систем.

Вступ

Протягом багатьох десятиріч світові спільноти дискутують щодо розподілу влади й не завжди ці дискусії є мирними. Дуже часто вони набувають антагоністичного характеру та найбільш напруженими, на наш погляд, є відносини між Заходом і Сходом. Захід – єдина з цивілізацій, що вплинула негативно на всі інші цивілізації, вважаючи, що останні мають сповідувати західні цінності демократії, свободи ринку, прав людини, індивідуалізму. Багато хто з представників Сходу підтримує таку політику, проте інші виявляють незгоду, що найчастіше виливається в конфлікти та збройне протистояння.

Глобальна політика Сполучених Штатів Америки ускладнює відносини між Заходом та Сходом, і природа таких відносин є неоднорідною. Нав'язування чужих цінностей з позиції сили призводить до різноманітних політичних колізій, що супроводжуються "гострими" діалогами між східними і західними політиками. З огляду на цей факт вважаємо за необхідне провести філософський аналіз політичної мови в діалогах між Заходом і Сходом, який є актуальним з декількох причин: з одного боку, в мові містяться засоби реалізації намірів і вона є культурним середовищем, в якому перебувають політичні партнери. З іншого боку, політичні феномени неможливо зрозуміти поза сферою спілкування й механізмами політичної комунікації, які щільно пов'язані з соціокультурною і політичною сферами та глобальним світом загалом.

Постановка задачі

Виходячи з цього, необхідно визначити, по-перше, як політична комунікація впливає на політичну поведінку, прийняття політичних рішень та регулювання політичних систем. По-друге, як за допомогою політичної комунікації, що є не тільки словами, але й знаками, символами, сигналами, поняттями, передається зміст та сенс політичних феноменів і як вони впливають на політичний дискурс. По-третє, як

риторичні прийоми співвідносяться з культурно-неоднорідним стилем політичних дій, що здійснюються учасниками політичного акту і відтворюються в процесі глобалізації, який при цьому виступає як "фон" світових політичних відносин.

Аналіз досліджень і публікацій

В.І. Толстих вважає, що поняття глобалізації нині абсолютизується, набуває рис всезагальності, а також людяності й проникає в усі сфери світових взаємодій [1, с. 6]. І справді, все частіше політичні та державні діячі у своїх повідомленнях користуються виразами: "мислити глобально", "проблема, що є планетарно важливою" та ін. Тому створюється враження, що політики вчать мислити в інтересах людей усієї планети, що поступово стираються національні кордони. Але питання про антагонізм культур постає все більш гостро і варіант "однополярної глобалізації" не влаштовує всіх учасників політичного діалогу. Ісламські країни та Китай володіють багатими культурними традиціями, які значно відрізняються від традицій Заходу. Могутність і самовпевненість Заходу зростає, а конфлікти між цінностями та інтересами Сходу й Заходу стають все більш напруженими.

На думку С. Хантінгтона, причини конфліктів криються в природі двох релігій. З одного боку, вони є різними, особливо мусульманське уявлення про Іслам як спосіб життя, що виходить за кордони держави й поєднує релігію і політику, в той час як західнохристиянська концепція розділяє царство Боже і царство Кесаря. З іншого боку, обидві релігії мають багато спільного [2, с. 330]. С. Хантінгтон має на увазі концепції "джихаду" й "хрестового походу".

Після 11 вересня 2001 р. американська політика почала змінювати свої акценти. Спочатку можна було почути слова "хрестовий похід", які асоціювались з релігійним "хрестовим походом проти ісламу", але останнім часом вони зникли з ужитку американських державних діячів, натомість стало зрозумілим, що США

виступають не проти ісламу, а проти тероризму. Конфлікти між політичним світоглядом Заходу та ісламських народів базуються на міжцивілізаційних проблемах, таких, як розповсюдження зброї масового знищення, права людини і демократія, контроль над нафтою, міграція, ісламський тероризм та втручання Заходу у внутрішні справи інших країн.

Деякі десятиліття тому М. Бердяєв підкреслює, що прийомами і методами універсальної могутності сучасного імперіалізму виступає колоніальна політика, боротьба за панування та боротьба за ринки. Така імперіалістична політика, на його думку, служить універсалізацією культури [3, с. 374]. Тому основною проблемою Заходу є не ісламський фундаменталізм, а іслам як інша цивілізація, що має свою власну культуру і традиції, які Захід не бажає поважати. Таке всезахідне універсалістське "культурне розповсюдження" викликає тотальне світове обурення. М. Бердяєв називає це явище зарозумілістю європейської, буржуазно-наукової, цивілізаторської свідомості, яку можна розглядати як духовний кінець Європи [3, с. 375]. Отже, Схід – це вихід за кордони європейської культури в одному напрямку, а Захід – в іншому.

Інші проблеми виникають під час спроб Заходу зрозуміти Схід, який відзначається контрастністю та складністю й має внутрішні протиріччя. Але зображений і спотворений Заходом Схід не завжди відповідає своїм власним канонам. На екрані, наприклад, часто можна побачити фільми про майстрів східних єдиноборств, у яких західні супермени навчаються мудрості й мистецтву вести бій у китайських мудреців. Найчастіше китайців зображують "смішними і дивними", а європейців "сильними, досконалими й гарними", як грецькі боги. Але ж східна філософія ґрунтується не на силі, а на розумі і є стилем життя. В "Дао де Цзін", наприклад, наймудріший вважає, що славити себе перемогою – означає радіти вбивству людей. Той, хто радіє вбивству людей, не може завоювати повагу в своїй країні. Щастя створюється повагою, а нещастя виходить з насильства [4, с. 31]. Отже, можна зробити висновок, що не завжди конфліктні ситуації потрібно вирішувати з позиції сили, а в політиці особливо, тому що від позитивно вирішених питань залежить життя та спокій великої кількості людей.

Д.Т. Судзукі, описуючи людину Сходу, говорить що в її розумі є спокій, тиша та незворушність. Проте ця тиша і незворушність зовсім не означають, що людина є ледачою й бездіяльною. Ця тиша не схожа на тишу пустелі, де немає нічого живого. Вона схожа на тишу, подібну

до грому. Ця тиша присутня в усьому східному. У цій тиші міститься вулкан активності [5, с. 8]. Судзукі називає цей феномен "містицизмом східної культури".

Сучасний буддизм також є впливовим у низці країн Сходу. Феномен буддизму – це складне переплетіння багатоманітних явищ, що суперечать одне одному, це синтез стародавніх культурних традицій, організованих і культових форм та модернізованих положень, що містять у собі широкий спектр тлумачення соціальних та політичних проблем, явищ та понять. А.Н. Кочетов вважає, що вплив дзену на Заході став предметом ретельної уваги з боку дослідників культурних процесів. На його думку, такий інтерес до дзен буддизму є одним з проявів глибокої духовної кризи, характерної для сучасного глобального світу. Християнство показало свою неспроможність у вирішенні гострих соціальних проблем сучасності. Поряд зі спробами відновити свій авторитет за допомогою різних прийомів модернізації християнських доктрин, в останні роки з'явилася тенденція "поновлення духовного вакууму" за рахунок перенесення на Захід різноманітних елементів східних релігій [6, с. 163]. Отже, основними компонентами політичного конфлікту між Заходом і Сходом в умовах глобалізації є, на наш погляд, неприйняття Сходом західної моделі культурного життя, питання про розподіл природних ресурсів та релігійні розбіжності.

Основна частина

При аналізі специфіки "гострих" політичних діалогів між Заходом і Сходом необхідно врахувати, що феномен Сходу має велику кількість явних і ще не визначених особливостей. Однією з цих особливостей є його внутрішня неоднорідність. Адже існують політичні, соціокультурні та культурно-історичні протиріччя між Південною й Північною Кореєю. Не можна обминути увагою й Китай, Японію та Індію, Турцію, Ірак та Іран, ізраїльсько-палестинський конфлікт й окремий світ мусульманства.

Сучасна глобальна політика розкриває глибокі розбіжності у сприйнятті південними й північними корейцями одне одного. Кілька десятиліть тому в їх ужитку з'явився термін "сонячна політика", тобто мирна політика, що мала розтопити лід у взаєминах між Північною та Південною Кореєю, але цього не сталося. Північ і Південь все ще перебувають у стані війни й однією з причин конфлікту, на думку

багатьох корейців, є “політика впливу” Сполучених Штатів Америки... [7, с. 30-31].

Суперечливою є й політика офіційного Китаю. Офіційна китайська думка запропонувала світові “доктрину про багатополарність”, у якій Китай претендує на роль центральної сили, вважаючи, що така політика сприяє розповсюдженню “миру й справедливості”. Крім того, на нашу думку, Китай можна вважати потенційним суперником Індії та Росії в завоюванні сфер впливу в Центральній Азії. Лінь Шу ще на початку ХХ ст. говорив про негативні боки західного способу життя і підкреслював високі якості китайської нації та гідність китайської культури (наприклад, у сфері конфуціанської моралі), зазначаючи, що люди жовтої раси своєю мудрістю не поступаються білим [8, с. 122]. Китайські літератори розглядали Захід як інструмент зміни політичного й соціального статусу країни, а не як основу тотальних змін, і брали за основу ідею “самопосилення” за допомогою західних знань.

Найгострішою з проблем сьогодення є проблема глобального тероризму. В останні два десятиліття питання про “джихад” стало актуальним у зв’язку з виходом на політичну сцену різноманітних течій, наприклад, таких як шиїтська та суннітська. Широко розповсюджуються різні терористичні угруповання. Але, на наш погляд, багато хто змішує поняття “іслам” і “сучасний тероризм”, ставлячись вороже до представників арабської національності. Такі ситуації виникають через неправильне розуміння або незнання багатьох арабської культури, історії та спрощення поняття “Схід”. Як зазначає А. Массе, поняття “джихад” має кілька значень: це й “духовний джихад”, який, до речі, не має нічого спільного з війною; і “боротьба за власну територію”; і “внутрішній джихад”, спрямований на стирання внутрішніх релігійних протиріч [9, с. 54]. Отже, поняття “джихад” можна охарактеризувати не просто як чинник, що має одностороннє визначення “кривава війна”, а як поняття, що має глибокі історичні корені, складну структуру та конкретні причини.

Е. В. Саїд дає визначення Сходу і говорить, що Схід не тільки межує з Європою, він також є джерелом її цивілізації та мов, її культурним суперником, він є для неї найзмістовнішим образом Іншого, до якого найчастіше звертаються. Крім того, Схід допоміг визначити Європу (або Захід) як свій контрастний образ, контрастну ідею, особистість, контрастний досвід. Проте жодна з характеристик цього Сходу не є просто витвором уяви. Схід –

інтегральна складова європейської моральної цивілізації та культури [10, с. 11-12]. Отже, цю складову в культурному і навіть ідеологічному плані Е. В. Саїд визначає саме як певний спосіб дискурсу, що опирається на різноманітні допоміжні інструкції: лексику, знання, образність, доктрини, колоніальні стилі, бюрократію. Тому Схід, у його розумінні, – це ідея, що має історію й традицію думки, свою образність та лексику, які надають йому реальності й присутності на Заході і для Заходу. Отже, ці дві географічні сутності підтримують і, певною мірою, віддзеркалюють одна одну [10, с. 15]. З цього можна зробити висновок, що відносини між Заходом і Сходом – це відносини сили, домінації, розмаїтих ступенів складної гегемонії, це створений зусиллями багатьох людей корпус теорії та практики, в який протягом багатьох поколінь було вкладено значні матеріальні інвестиції.

Інакше кажучи, будь-яке знання про Схід є дискурсом, який, як вважає Е. В. Саїд, жодним чином не перебуває в прямому, однозначному співвідношенні з політичною владою в чистому вигляді, а радше виробляється та існує в процесі нерівноправної взаємодії з різними видами влади, сформований почасти стосунками з владою політичною (такою, як колоніальні чи імперські інституції), почасти з владою інтелектуальною (що представлена панівними науками, наприклад, компаративною лінгвістикою або будь-якою з сучасних політичних наук), почасти з владою культурною (ортодоксальними або канонічними стилями, текстами, цінностями), почасти з владою моральною... [10, с. 25].

Подібного погляду про політичний дискурс як розмаїте поле соціальної дії дотримується і М. Макаров, який порівнює дискурс з певною соціальною “матерією”, де один мовний акт не може однозначно визначати тип та властивості подальшого акту: він скоріш за все створює умови, у яких поява того чи того акту, що продовжує діалог, буде більш або менш очікуваною, доречною та відповідною нормам і правилам спілкування [11, с. 19].

Починаючи з 50-х рр. ХХ ст. на Заході слово “Схід” звучить загрозливо і одним з аспектів електронного постмодерного світу є те, що значно посилюються стереотипи, за якими розглядається та оцінюється Схід. Засоби масової інформації все більше стандартизують вигляд Сходу. Саме Захід зацікавлений в цьому і захищає власні інтереси в усіх інших регіонах, а також має можливість впливати на політику,

економіку та безпеку інших цивілізацій. Але на цьому фоні вимальовується зовсім інший вигляд Заходу. Економічна могутність, яка була притаманна лише Заходові, поступово переміщується в Східну Азію разом з політичною владою, зміщуючи баланс сил. Індія та Китай стають дедалі сильнішими країнами, а іслам все ворожіше ставиться до західної політики.

С. Хантінгтон виділяє три основні риси занепаду Заходу. По-перше, на його думку, цей процес є повільним, але в якийсь момент він може прискорити свій рух. По-друге, цей процес є нерівномірним, з паузами, поворотами назад і повторними затвердженнями західної могутності. І, по-третє, влада – це здатність однієї людини чи групи людей змінювати поведінку іншої людини або групи. Об'єм всіх необхідних для підтримки сили ресурсів, якими володіє Захід, – вичерпався [2, с. 118-119]. Розуміючи це, західні політики дуже уважно спостерігають за своїми “політичними конкурентами” і пильнують кожний свій “крок”. Тому навіть найпростіше уявлення про арабів та іслам виявляється глибоко політизованим і перетворюється на загальнопоширену антиарабську й антиісламську упередженість. Е. В. Саїд говорить про відсутність на Заході в сучасних умовах будь-якої культурної позиції яка б або уможливила ідентифікацію з арабами та ісламом, або ж дозволяла б неупереджено їх обговорювати [10, с. 43].

Конфлікт між Сходом та Заходом є основною проблемою сьогодення. Вона загострюється тим, що й Сходу, і західній політиці притаманна тенденція тлумачити розвиток подій за допомогою термінів протистояння. Мова їх політичних діалогів – це суміш спеціальних термінів, понять, неологізмів, аббревіатур, метафор тощо. Під час комунікації використовуються також символи, що містять у собі іноді більше інформації, ніж слова. Г.Г. Почепцов визначив символи як варіанти поведінки, які акумулюють людський досвід, визначаючи його ключові моменти. Саме з цієї причини, на його думку, людство породжує символи й бореться за символи, що виступають у вигляді наріжних каменів і виявляють типи життєдіяльності та соціальні групи [12, с. 12].

Розглядаючи основні цивілізації та культури в сучасному глобалізованому світі, можна помітити такі дихотомії: “Захід-Схід”, “Північ-Південь”. Причому базисними символами Заходу виявляються “особистість”, “раціональність” та “матеріальні цінності”; Схід, у свою чергу,

орієнтований на духовне або трансцендентне світосприйняття – це стародавня цивілізація “Дао”, “традиціоналізм” та “висока духовність”; Південь орієнтований більше на Захід, ніж на Схід і частково набуває західних цінностей; Північ – це окрема самостійна унікальна культура, що перебуває в точці перетину зв'язків між Заходом, Сходом і Півднем, основними символами якої є “воля”, “дух”, “терпіння” та “неспокій”. Усі ці символи відзначаються високим рівнем метафоричності. Метафори ролей, які є дуже популярними в сучасній політиці, засновуються на дуже міцних традиціях змалювання життя та світу як “театру”. Зішлемося на визначення Г. Блуменберга, що метафора є визначним елементом риторики, в якому функція риторики може бути показана й виражена у термінах її відношення до антропології. Взагалі метафора – це перенесення імені, але дуже часто в політиці тисячі випадків переносу не мають нічого спільного з метафорою. Слова в таких випадках змінюють своє значення, відмовляються від свого первинного сенсу і набувають подвійного характеру [13, с. 384].

Аналіз політичної риторики Заходу та Сходу показує, що мовним прийомам їхніх політиків притаманні різочі розбіжності: по-перше, європейська писемність є більш практичною, ніж китайська або арабська, оскільки створена на механічній основі й кожна буква виражена як окремий знак. По-друге, букви не мають власного значення і не виражають ідей. Китайська ж, навпаки, виражає ідеї й примушує мислити. По-третє, Схід не є однорідним у мовно-риторичному відношенні. Так, Х. Ортега-і-Гассет стверджував, що писати або читати для китайця означає мислити, і, навпаки, мислити – це майже завжди писати або читати [14, с. 472-473]. Тому знаки китайського письма більш точно відображають процес мислення. Щоб визначити китайською мовою якийсь особливий стан, необхідно підібрати потрібний знак. Метафора, на думку Х. Ортега-і-Гассета, є однією із складових таких ідеограм. З її допомогою можна надати неіснуючим предметам суттєвості.

Інший дослідник Л. С. Переломов вважає, що термін “гу”, або “традиція”, використовувався в етико-політичних концепціях та дискусіях і ніколи не обмежувався часовими рамками. Він пояснює це тісним зв'язком китайської “історії” й “політики” [15, с. 6]. Зокрема, навколо історичної традиції Китаю часто оберталися терміни “конфуціанські пасивні маси”,

„культурна революція”. Л. І. Кобзев, у свою чергу, характеризує китайські ієрогліфи як суміш “знання” й “свідомої діяльності” або як єдність субстанції й функції, внутрішнього і зовнішнього руху й спокою [8, с. 116].

Мовно-риторичний стиль Японії не дуже різниться від китайського. У японській мові не існує займенників „я” і „ти”. Про себе японці говорять словами „негідний”, „нерозумний”, а про співрозмовника „шановний”, „великий”. Так само гідно вони намагаються поводитись як у бізнесі, так і в політиці. К. Інаморі порівнює політику з життям, де постійно виникає велика кількість прийнятих рішень. Він вважає, що для прийняття правильного рішення необхідно триматися широкій філософії життя, яка формується на поняттях „людяності”, „чесності”, „справедливості”, „доброти” та „гармонії” [16, с. 184]. Тобто, якщо японець дає слово честі, він тримається за нього до смерті.

Не менш складною є ситуація з арабською термінологією. А.А. Біляль Філіпс стверджує, що, по-перше, не існує точного перекладу на російську мову деяких арабських слів і навіть немає їх адекватного перекладу з англійської на російську в Ісламському контексті. По-друге, ніяка транслітерація не в змозі повністю передати звуковій розбіжності між двома мовами. Римські букви можуть відобразити лише приблизне звучання первинних арабських слів та фраз [17, с. 19]. Така невизначеність і розмаїтість лінгвістичних особливостей відкриває широкий спектр можливостей подальшого дослідження арабської культури.

У західній цивілізації рівень риторичного знання є достатньо високим. Західні фахівці набули неабиякої майстерності у сфері маніпулювання. Тому для визначення методів переконання з'явилися терміни „пропаганда”, „бренди проти брендів”, „східна загроза” та ін. На думку Л. Г. Дротянко, дослідники або політики, вводючи нові терміни, вже термінологічно виділяють новий зміст, що дозволяє уникнути змішування понять та термінів, а також самих понять [18, с. 47]. Тобто такі терміни і поняття визначаються типом всієї культури політичного соціуму: у даному випадку рівнем політичної взаємодії Заходу та Сходу, їх культурно-історичними відносинами та наявністю системи політичних інституцій, які розглядають політику Заходу та Сходу в сучасному вимірі і вивчають їх глибинні протиріччя. Автор підкреслює, що не тільки наукові, але й політичні поняття й терміни не є самодостатніми і формуються не лише мисленням, а частіше за все виникають у цілком

певній соціальній системі, яка характеризується цілком певною системою цінностей і світоглядних орієнтирів даного суспільства [18, с. 47]. З цього випливає, що в сучасну ідеологію, а потім в повсякденну мову потрапляє велика кількість слів, які перетворюють її на “словотворчість”. Такі слова без смислу руйнують мову і спотворюють свідомість.

Дослідники сучасної політичної риторики виділяють два типи дискурсу, а саме: офіційний та неофіційний. Офіційний відповідає за позитивні політичні висловлювання, а неофіційний – за негативні. У даному випадку йдеться про породження контексту для об'єкту ПР, а не для контексту існуючого політичного тексту. В результаті має бути створено комунікативне середовище, що є сприятливим для об'єкта ПР [12, с. 36-37]. З зазначеного випливає, що за допомогою ПР створюється особливий контекст стосовно “східної загрози” у відносинах Схід-Захід. Саме в цьому контексті конкретні політичні дії перетворюють будь-яку загрозу на реальність, уможливають та провокують збройні політичні конфлікти. Такі корінні перетворення у глобальній політиці викликають зміни в умонастроях мас і сприяють переосмисленню існуючих цінностей. У такі епохи соціального розвитку відбувається переоцінка існуючих понять, які здавалися раніше очевидними і безсумнівними.

Здійснений соціально-філософський аналіз приводить до висновку щодо причин існуючих конфліктів та політичних колізій, які виникають у процесі взаємодії культур та цивілізацій, особливо Заходу та Сходу. По-перше, через наявність багатьох самобутніх культур “політичне домінування” однієї сили та нав'язування “однобоких цінностей” неможливе. По-друге, політична ситуація в глобальному світі залишається проблемною, особливо у відносинах між Заходом, Сходом, Північчю та Півднем, а їх “гострі політичні діалоги” в цих умовах тільки набирають сили. По-третє, мрія про всепланетарний культурний діалог є виключно позитивним чинником, але разом з цим негативною є “політика крайнощів” і думка про те, що Захід – це лише “темний бік медалі”.

Погодимось з думкою Ю.В. Павленка про неможливість відкидання фактів успішної адаптації західних технологій народами Японії, Кореї, Тайваню і Китаю. Але в кожному з цих випадків сприйняття інновацій відбувалося в процесі їх адаптації до традиційних і соціокультурних форм, а не за рахунок їх повної заміни ідейно-ціннісними стандартами західних держав [19, с. 638-639]. По-четверте, характер

риторичних прийомів та специфіка інтерпретації політичних висловлювань, взятих з конкретних мов, зокрема арабської, китайської, англійської чи німецької, висвітлюють глибокі культурні, лінгвістичні й психологічні розбіжності, основним чинником яких часто є тотальне взаємонепорозуміння.

Висновки

Отже, дослідження показує, що політична мова діє як інструмент політичного дискурсу і є необхідною для того, щоб підтримувати інформаційний рівень суспільства. З одного боку, ідеї та установки, які виражаються за допомогою мови, служать засобами для інтерпретації політичних подій і тому в політичному світі ілюзію влади важко відрізнити від реальної влади. З другого боку, слово несе в собі великий змістовний та емоційний багаж. За допомогою простої заміни або переставляння слів один і той же факт можна зобразити по-різному. Це допомагає не тільки інформувати аудиторію, а й маніпулювати її свідомістю. Таке "нав'язування" інформаційних стереотипів призводить до спотвореного сприйняття дійсності. Отже, основною залишається ідея переосмислення й переформування історичного досвіду, який ґрунтується на геополітичному розділенні народів і культур. Найгострішою ж з проблем є проблема відносин між Заходом і Сходом, а також питання людиновимірності їх політичних стосунків, які впливатимуть на подальші зміни в світовій політиці.

Список літератури

1. *Людина і культура в умовах глобалізації*. – К.: Парапан, 2003. – 400 с.
2. *Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 603 с.
3. *Бердяев Н. А.* Философия свободы. – Харьков: Фолио; М.: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 736 с.

Ю.В. Харченко

КОЛЛИЗИИ ПОЛИТИЧЕСКОГО ДИСКУРСА В ДИАЛОГЕ ВОСТОК-ЗАПАД (ПОСТНЕКЛАССИЧЕСКИЙ ПОДХОД)

Целью исследования является постнеклассический подход к анализу политического дискурса в диалоге между Западом и Востоком. В статье обозначены влияние политической коммуникации на политическое поведение, принятие политических решений и регулирование политических систем.

Y. Harchenko

COLLISION OF POLITICAL DISCOURSE IN THE DIALOGUE BETWEEN EAST AND WEST (POST-NON-CLASSICAL APPROACH)

The purpose of the present investigation is post-non-classical approach to the analysis of political discourse in the dialogue between East and West. During the process of investigation the following aspects are marked, they are: the influence of political communication on the political behaviour, the adoption of political decisions and regulation of political systems.

4. *Дао Де Цзин.* Книга пути и благодати. – М.: Эксмо-Пресс, 2001. – 400 с.
5. *Судзуки Т.* Наука Дзен – Ум Дзен. – К.: Преса України, 1992. – 176 с.
6. *Кочетов А. Н.* Буддизм. – М.: Наука, 1983. – 176 с.
7. *Корреспондент.* – № 30 (69) – 5 августа 2003. – 74 с.
8. *Общество и государство в Китае.* – М.: Наука; Глав. ред. восточной литературы, 1981. – 254 с.
9. *Массэ А.* Ислам. Очерк истории. – М.: Наука, 1982. – 191 с.
10. *Саїд Е. В.* Орієнталізм. – К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2001. – 511 с.
11. *Макаров М. Л.* Основы теории дискурса. – М.: Гнозис, 2003. – 280 с.
12. *Почепцов Г. Г.* Коммуникативные технологии двадцатого века. – М.: Рефл-бук, К.: Ваклер, – 2002. – 352 с.
13. *Після філософії: кінець чи трансформація?* – К.: Четверта хвиля, 2000. – 432 с.
14. *Ортега-и-Гассет Х.* Восстание масс. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 509 с.
15. *Переломов Л. С.* Конфуцианство и легизм в политической истории Китая. – М.: Наука, 1981. – 332 с.
16. *Инамори К.* Страсть к успеху. Японское чудо. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. – 320 с.
17. *Амина Биляль Филитс А.* Законы жизни мусульман. Эволюция Фикха. – М.: «Ансар Фаундейшн», Издательский Дом «Умма», 2002. – 381 с.
18. *Дротянко Л. Г.* Феномен фундаментального і прикладного знання. – К.: Вид-во Європейського ун-ту фінансів, інформац. систем, менеджменту і бізнесу, 2000. – 423 с.
19. *Павленко Ю. В.* История мировой цивилизации. Философский анализ. – К.: Феникс, 2002. – 760 с.